

МБОУ “УҺУН-КУӨЛ СУРҮН ОСКУОЛАТА”

**“АЛАМПА ҮӨРЭБЭ”
ЭЛЕКТИВНАЙ КУРС ПРОЕГА**

**ОНОРДО: САХА ТЫЛЫН УОННА ЛИТЕРАТУРАТЫН
УЧУУТАЛА СИВЦЕВА ЕКАТЕРИНА ДМИТРИЕВНА**

УҺУН-КУӨЛ, 2013

ПРОЕКТ ТУТУЛА:

- Проект паспора.
- Билигнги кэмнэ суолтата.
- Сыала-соруга.
- Нормативнай-правовой оруна.
- Сүрүн хайысхалара
- Түмүк ситиһиилэр

Кимизэхэ туһуланара	8-9 кылаас үөрэнээччилэрэ
Автора	Саха тылын уонна литературатын учуутала Сивцева Екатерина Дмитриевна
Сыала	Оҕо киһи-хара - киһи киһитэ – буола үүнэрин-сайдарын ситиһии

Соруктар	<ol style="list-style-type: none">1. Тупсан иһэргэ туһулананы2. Үтүө-мөкү өрүттэри араарыы.3. Бэйэни сөптөөхтүк сыаналананы4. Дойду туһугар эппиэтинэни уһугуннарыы5. Дьонно-сэргэбэ тирэх буолуу6. Төрөппүттэргэ, аҕа көлүөнэбэ ытыктабылы иитии.7. Уус-уран айымньыны умсугуйан аабыны ситиһии
Ытыллар болдьоҕо	2014-2015 үөрэх дьыла

Үбүлээһин	Бюджеты таһынан
Түмүк ситиһиилэр	<ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="747 339 1690 468">1. Оҕо кэрэни айар уонна үтүөнү үксэтэр<li data-bbox="747 482 1690 611">2. Кэрэни тарҕатар сиэрдээх-майгылаах, бөҕө туруктаах<li data-bbox="747 625 1690 753">3. Дойдугун, дьонун туһугар туруулаһар.<li data-bbox="747 768 1690 839">4. Айыы киһитэ буоларга дьулуһар.<li data-bbox="747 853 1690 982">5. Уус-уран айымньыны үлүһүйэн ааһар.

ПРОЕКТ БИЛИГНИ КЭМНЭ СУОЛТАТА:

Алампа – саха киһитэ үйэлээх сааһыгар таска таһааран амалыйбатах санаатын-оноотун дьон-сэргэ аһаҕас дьүүлүгэр аан-маннайгынан харса суох таһаарбыт сүдү суруйааччыбыт. Айбыт-туппут кэрчик кэмин өйдөөндьүүллээн көрдөххө, бу холооно суох хорсун быһыыга тэннээх.

Алампа олорбут кэмин мөккүөрүн, тулалыыр эйгэтин эриэнин эрэ ойуулаабыт суруйааччы буолбатах, убайа Өксөкүлээх курдук, саха кэскилин кэнэтиспит, тускулун туһайсыбыт сүүнэ үтүөлээх-өһөлөөх. Саха омук сайдарын санаан, бэчээти тэрийсибитэ, үөрэҕи үксэппитэ, дырааманы олохтообута, тыйаатыры салайбыта. Тугу торумнаспыта барыта Норуот туһугар этэ. Алампа олорбут олоһунан, айбыт айымньылара кэпсиир дирин санаатынан, бүтүн бэйэтинэн – үүнэр ыччакка холобур буолар дьонун олоһу олорбута.

Аламpany анааран үөрэттэххэ, алгыстаах аартыгын арыйдаһха олоххо тирэх буолуох үтүө сүрүнэ таһса, үксүү, үүнэ турар.

Билигин үөрэхтээһин иннигэр аһардас билиини эрэ биэри татыма өйдөнөн, оҕоҕо сиэр-майгы онкулун ууруу сүнкэн сыала турар. Онон Алампа олоһун тумус туттан, айымньыларын наардаан ааһы, ырытыы сиэрдээх киһини иитэргэ төһүү күүс буолара саарбаһа суох.

НОРМАТИВНАЙ-ПРАВОВОЙ ОРУНА

- Оюо быраабын конвенцията
- Аабыы программата
- Үөрэхтээһин сокуона
- Оскуола устааба
- Оюону сиэр-майгы өттүнэн иитии программата

СҮРҮН ХАЙЫСХАЛАР:

- Алампа төрдө - ууһа.
- Сардангалаах аартыгынан.
- Олох үөһүгэр.
- Олох суоруната.
- Эргиллии.

ҮЛЭНИ ХАЙЫСХАНАН АТТАРЫЫ

1. АЛАМПА ТӨРДӨ-УУҢА.

	Быталлар үлэ темата	Көрүнгэ	чааһа
1	Суруйааччы дьийэ-кэргэнэ, чугас дьоно	Бэсиэдэ. Неймохов “Алампа” романын кирири түһүмэбин кылгата билсии	7
2	Кыһалҕалаах оҕо саас	Тэттик чинчийэр үлэ	
3	Үөрэх-билии суолунан	Айар үлэ	
4	Аабыллар, ырытыллар айымнылар: “Оҕо, оҕо эрдэххэ”, “Абабар сурук”, “Үрүг тулук эрэ мөлбөстүүр”, “Ууларбыт хорҕолдьун...”, “Билини”	Айымнынын аабы, ырыты. Биографиятын кытта тэнни тутуу.	

2. САРДАНГАЛААХ ААРТЫГЫНАН

№	Бытыллар үлэ темата	Көрүнгэ	чааһа
1	Киэн куоракка. Улахан суол төрдүгэр	Бэсиэдэ. Неймохов “Алампа” романын кылгатын билсии	7
2	Олох үөһүгэр	Медиа-презентация	
3	Айар тыл алыба	Иһитиннэри	
4	Хоһоон хонуута	Хоһоонноохтук аабы. Хоһоон дьөрбөтө.	
5	Аабыллар, ырытыллар айымнылар: “Аан дойду ахтылбана”, “Ыччат сахаларга”, “Саха ырыата”, “Эбэрдэ”	Айымнынын аабы, ырыты. Биографиятын кытта тэнни тутуу.	

3. ОЛОХ ҮӨҺҮГЭР.

№	Быталлар үлэ темата	Көрүнгэ	чааһа
1	Национальной интеллигенция лидерэ.	Неймохов “Алампа” романын кылгатын билсии	7
2	Саха саргытын туһугар	Анаары	
3	Театры төрүттээчи “Сахалы дыраама”, “Саха суруга, саха үөрэбэ”	Саха драм театрыгар спектакль көрүү	
4	Раматтан быһа тардан оонньоон көрдөрүү	Инсценировка	
5	Аабыллар, ырытыллар айымнылар: “Дьаданы Дьаакып”, “Олох оонньоура”, “Уоллаах киһи кэпсэтиитэ”, “Бүдүрүйбүт көммөт”	Айымнынын аабы, ырыты. Биографиятын кытта тэнни тутуу.	

4. ОЛОХ СУОРУНАТА.

№	Быталлар үлэ темата	Көрүнгэ	чааһа
2	Архангельскайга Уркуускайга	Иһитиннэри	7
3	“Алампа аартыгынан”	Литературнай оонньоу.	
4	Аабыллар, ырытыллар айымнылар: “Балыттарбыт”, “Ордугу булаары олобун алдыаппыт”, “Сирэйгэ бэт сылдьаннар”, “Дьол икки сор икки”	Айымнынын аабыы, ырытыы. Биографиятын кытта тэннии тутуу.	

5. ЭРГИЛЛИИ

	№	Быталлар үлэ темата	Көрүнгэ	чааһа
1.		Тереебүт тоҕой сэлэ дойдуга.	Неймохов “Алампа” романын кылгатаҥ билсии	7
2		Алампаҕа альбом	Алампаҕа альбом	
3		“Киһи буолбут таһара, таһара буолбут киһи”	Литературнай биэчэр	
4		Ааһыллар, ырытыллар айымньылар: “Мин кимминий?”, “Кэриэс”, “Үс үгэс”	Айымньынын ааһы, ырыты. Биографиятын кытта тэннии тутуу.	